

A REMETE

Élt egyszer a napsütötte Thébában egy Floriano nevű remete, aki soha be nem telt a szentséggel; nem, nem volt neki sosem elég.

Aszkézis, koplalás, igénytelenség, lemondás, testének különféle gyötrése dolgában az élre küzdötte fel magát a remeték társadalmában. Csont és bőr volt már. Mindazonáltal attól félt egyre, azon rágódott, hogy nem sugárik reá Isten kegyelme. Főleg az aggasztotta, hogy noha elmúlt már ötvenesztendő is, egyetlen valamirevaló csodát sem sikerült még összehoznia. Míg kollégái, mint például Ermogenész, Calibrio, Euneusz, Terszagorasz, Columetta és Phedosz legalább fél tucatot „teljesítettek” fejenként.

Történt pedig, hogy egy szép napon jelentették: egy igen-igen bölcs, tapasztalt gyóntató barát érkezik Rómából: körúton van, sorra látogatja a kereszténység fontosabb szerzetesközpontjait, az Úr magvait elhintendő.

Kétülékes nyitott sportkocsi volánja mögött látták feltűnni, szája sarkában cigaretta; Gitane-t szívott, egyiket a másik után. Ez kissé meglepte a kietlen barlangok kegyes lakóit. De megbízólevelei minden zavart, kétséget eloszlattak.

Basilio barát letáborozott a legmagasabb szirt lábánál, s megkezdte a fogadást piros-fehér csíkos sátrában. Elsőnek Floriano járult hozzá.

Igazán rokonszenves volt a barát, közvetlen, joviális. Semmiképp sem engedte letérdepelni Florianót, erőnek erejével az egyik összehajtható szaharai székébe ültette, majd felszólította, öntse ki a lelkét. A remete elpanaszolta, mi emészti egyre: hogy hiába a sok-sok vezeklés, penitencia... Amaz csak hallgatta (ült persze ő is), mosolyogva csóválva olykor a fejét.

Amikor Floriano végére ért panaszolkodásának, a barát megkérdezte:

- Mi vagy, egy helyben lakó remete vagy vándor?
- Vándor – válaszolta Floriano némi büszkeséggel a hangjában.

Nagy különbség volt ugyanis a thébai remeték e két fajtája között: az egy helyben lakók kiválasztottak maguknak egy barlangot, s nem mozdultak onnan; azok viszont, akik nem rendelkeztek állandó lakással, sosem töltöttek két egymás utáni éjszakát ugyanazon a helyen, ide-oda költöztek egyik sziklaodúból a másikba, mindig „szűzbe”, vagyis olyanba, melyet nem használt még senki, s így a legegységesebb kényelmi berendezést is nélkülözte – ellenben gyakran tanyáztak benne apróvadak; denevérek, kígyók. E második csoport élete nyilvánvalóan sokkal sanyarúbb volt, s veszedelmesebb is.

– És mivel táplálkozol?

– Kizárólag szöcskét eszem meg sáskát.

– Friss vagy szárított állapotban?

– Szárítottan.

– Mézet?... Egy cseppet sem?

– Nem ismerem az ízt.

– Hát az önsanyargatás? Korbácsolod-e magad? Floriano föllebbentette a koszos darócot, mely csuhájául szolgált, s megmutatta csupas, girhes hátát: csupa bíborvörös csík volt az egész bőrfelület.

– Rendben van – nyugtázta a barát a látottakat s hallottakat; közben egy pillanatra sem tűnt el ajkáról az a már-már gunyoros mosoly. Majd megköszöri a torkát, s beszélni kezdett:

– Tiszteletre méltó remete, a te eseted fölöttébb egyszerű. Ha nem érzed magadban Isten jelenlétét, amint szeretnéd, annak egyetlen oka van: túlságosan gögös vagy, Floriano.

– Gögös? Én?! – döbrent meg amaz. – Én volnék gögös, aki mezítláb járok, durva daróban?... Aki undorító férgekkel táplálkozom?... Aki sakálok, baglyok, kígyók ürülékén hajtom le éjszakára a fejemet?

– Pontosán ezért, kedves Floriano: mentől jobban kínozod, sanyargatod a testedet, annál erényesebbnek érzed magad, s annál érdemesebbnek is arra, hogy edénye légy Isten kegyelmének. Annak árán, hogy nyöszörög, nyavalyog minden belső részed, hogy tagjaid senyvednek, lelked diadalmasan a magasba röppen. Nos, ezt nevezik gögnek!

– Uramisten! – kiáltott fel együgyű rémületében a remete. – De hát mi a fenét csinálhatnék még?

– Könnyű megalázni az anyagot, porhüvelyünket! – szavalt Basilio barát (ő maga valójában majd kicsattant az egészségtől). A lelket megalázni, a lelket meggyötörni, hogy szenvedjen: az a nehezebb, sokkal, sokkal nehezebb, s dicséretesebb is... avval már elnyerhetjük Isten kegyelmét.

– Igaz! Így igaz! – kiáltotta Floriano boldog felismeréssel; úgy érezte, új, soha nem sejtett távlatok nyílnak meg előtte. – A lelket kell büntetni, annak kell senyvednie!

– Látom, követed gondolatmenetemet – bólintott a Rómából jött nagy gyóntató atya. – Nos, mondd hát akkor szépen: mi a legfájdalmasabb a mi lelkünknek, mi alázza meg leginkább?

– Efelől nem lehet kétség, atyám: nincs nagyobb kín, mint halálos bűnben leledzeni.

– Te mondád, Floriano fiam. Csak a bűn adhatja meg neked az üdvösséghez szükséges alázatot; s minél gyalázatosabb bűnöket követsz el, annál keserűbb lesz lelked bánata.

– De hiszen ez szörnyű! – mondta a remete elborzadva.

– Úgy bizony, kedveském – bólogatott a barát –, tövises út vezet a szentséghez. Te talán azt hitted, hogy egy kis önkorbácsolás is megteszi? Másféle, sokkal, sokkal utálatosabb szenvedés jutalma a Paradicsom.

– Mit kell tennem hát?

– Egyszerű. Engedj a gonosz kísértéseinek. Például: sosem éreztél még irigységet?

– De igen, atyám, sajnos. Olyankor, amikor hírül veszem, hogy valamelyik kollégámnak már megint sikerült csodát művelnie, akárha kígyó marna belém, a szívem közepibe. De mindedig, hál' istennek, úrrá tudtam lenni rajta.

– Helytelen, nagyon helytelen, Floriano. Mától fogva viszont át kell adnod magad e komisz érzésnek, nyakig kell merülnöd a posványba. Azután: ha szép nő jön hozzád gyónni... előfordult már, hogy megkívántad?

– Rettenetesen, atyám, rettenetesen. De, Istennek hála, mindedig sikerült uralkodnom magamon.

– Rosszul tetted, tiszteletre méltó remete, rosszul tetted. Az Ég pontosan azért küldte rád a kísértéseket, hogy hagyjad, hadd sodorjanak magukkal; hogy minél jobban bemocskoljon a bűn! S hogy azután keserű könnyekkel öntözd elvetemültségedet.

Szegény Floriano teljesen feldúlva támolygott ki Basilio fráter sátrából. Elhibázott hát eddig mindent. Naiv vidéki ő, valamennyi thébai barátjával egyetemben: semmit se tudtak az igazi misztériumról, a titkok titkáról. Minél jobban belegondol, annál világosabb: igaza van a nagy gyóntatónak. Még hogy sáskát majszolni? Legyőzni a *bűn* undorát, annak kerekedni fölébe: íme, ez a legmagasabb rendű szeretet, amit a Mindenhatónak följánlhatunk.

S ugyanavval a módszeres ügybuzgalommal, mellyel addig a testét sanyargatta, nekilátott lelke gyötülésének: bűnözvén, bünt bűnre halmozván. S hogy egyre kízóbbak legyenek lelkifurdalásai, hogy fájdalmát egyre elviselhetetlenebbé tegye, a lehető legaljasabb, leghitványabb tettek elkövetéséhez folyamodott. Megrágalmazta remetetársait, kicsente a pénzt a templomok alamizsnaládáiból, éjszakánként sivatagi szajhákkkal bujálkodott; végül már arra vetemedett, hogy aljas névtelen leveleket írogatott nap nap után, rútul visszaélve a gyónók bizalmas vallomásaival: beárulta a férjeknek feleségük házasságtörését, a feleségeknek férjük hűtlenkedéseit, az uraságoknak becstelen szolgálkat, a szülőknek leányuk

paráznalkodását. E névtelen levelekkel való üzemeket tekintette – nagyon helyesen – a legmocskosabbaknak gaztettei között. S ennek megfelelően fájt is a lelke, ez a jó lélek, végtelenül fájt.

Közben imígyen gondolkodott együgyűségében: mily balga a világ, milyen igaztalan; megvetik s megbüntetik a tolvajokat, csalókat, az uzsorásokat, fosztogatókat és gyilkosokat, pedig ezek mind jóra való, tisztességes emberek is lehetnek, akiknek a kísértés meghaladta az erejüket, s ezért boldogtalanok. Szánni kellene őket, nem üldözni, nem börtön, de vigasz járna nekik, együttérzés, sőt dicsőség. Szent híre sokáig megóvta Floriano remetét galád üzelmeinek következményeitől: reá senki nem gyanakodott. Míg végül egy fiatal menyecske, akit őmiatta ért tetten szeretőjével s nyilvánosan megszegyenítve el is üzött a férje, föltette magában: kinyomozza, ki a besúgó. Afelől bizonyos volt, hogy mindig ügyesen leplezte házasságtörését, s afelől sem volt kétsége, hogy a világon egyvalaki, tudhatott csak a találkairól: a remete, akihez gyónni járt! Sikerült elcsennie férjétől a névtelen levelet; sikerült megszereznie egy papírlapot, melyre Floriano évekkel azelőtt valami szent himnuszt írt. A két iromány összehasonlítása igazolta gyanúját. Megtette följelentését a bíróságon. Mivel az országnak fölöttébb civilizált törvényei voltak, halálbüntetéssel – fővesztéssel – sújtották a névtelen levelek íróit. A bizonyítékokhoz nem fért semmi kétség ebben az esetben. Egy szakasz csendőr ügetett ki a remetéért, dutyiba rakták annak rendje s módja szerint. A tárgyaláson – hogy büntesse saját aljasságát, s a legsúlyosabb megaláztatást „nyerje el” bűneiért – Floriano nemcsak a felrótt névtelen levelet vállalta, hanem önként beismerte többi gaztettét is, valamennyit. Amikor a bíróság kihirdette a halálos ítéletet, szíve, ez az elkövetett gonoszságok miatt meggyötört szív, olyan volt, mint egy kibelezett fehér galamb a nyárson; s oly nagy volt kétségbeesése, olyan iszonyatos, hogy először merete remélni életében: ezúttal igazán kiérdemelte a mennyországot.

Csak amikor ott állt már a vesztőhelyen, lemeztelenítve s véresre vesszőzve, a csöcselék fékevesztett szidalmi célpontjaként, s révetegen körül nézett, s megpillantotta Basilio atyát közvetlenül a verpad lábánál, amint nézi őt, gúnyosan mosolyogva, igen, csak ekkor döbbsent rá végre, mily rettenetesen becsapták, törbe csalták: nem más a nagy gyóntató, mint maga a Gonosz, pokolra is viszi most az ő szerencsétlen, megbecstelenített lelkét.

Oly iszonyatos volt e gondolat, hogy a szegény remete nem bírt uralkodni magán: keserű, vad zokogásban tört ki. Az emberek persze azt hitték, hogy csak gyáva, fél a haláltól.

Ám a közalgó este árnyai lassan ráborultak már a térre. S ahogy e violaszín alkonyatban megvillant a hóhér bárdja, világosan láthatta mindenki: az előre odakészített kosárba hulló fejet dicsfény övezte.

Ekkor amaz illető, aki Basilio atyának adta ki magát, utat törve a tömeg között, eliszkolt. Megesett hát, ami még soha, amióta világ a világ: „sikerült” az ördög legképtelenebb, legszegyenteljesebb vállalkozása: mocskos bűnök segítségével a Mennyek Országába juttatott valakit. – A fene egye meg! – dühöngött magában –, csakugyan igaz: kifürkészhetetlenek az Úrnak útjai.

Telegdi Polgár István fordítása